

رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی

دوره ۱۰، شماره ۳۸، پاییز ۱۴۰۱

ص: ۱۴۶-۱۳۵

واکاوی عوامل مؤثر بر شایستگی‌های حرفه‌ای داوران لیگ برتر فوتبال ایران

علیرضا فغانی^۱ - فرشاد امامی^{۲*} - سیدحسین علوی^۳ - محمدحسین قربانی^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، واحد آیت‌الله آملی، دانشگاه آزاد اسلامی، دانشگاه آزاد اسلامی، آمل، ایران. ۲. استادیار، گروه مدیریت ورزشی، واحد آیت‌الله آملی، دانشگاه آزاد اسلامی، آمل، ایران. ۳. استادیار، دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای، تهران، ایران. ۴. استادیار، پژوهشگاه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، تهران، ایران
(تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۸/۰۹، تاریخ تصویب: ۱۴۰۱/۰۲/۲۴)

چکیده

هدف این تحقیق سطح‌بندی روابط مؤلفه‌های شایستگی‌های حرفه‌ای داوران لیگ برتر فوتبال ایران بود. جامعه آماری این تحقیق شامل ۱۳ نفر از خبرگان، داوران، کارشناسان و اعضای هیئت‌علمی بودند که به‌صورت هدفمند انتخاب شدند. جهت سطح‌بندی مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال از تکنیک مدل‌سازی ساختاری تفسیری (ISM) به کمک نرم‌افزار MATLAB استفاده شد. به همین منظور در این پژوهش، از سیستم قضاوت خبرگان استفاده شده است و پرسشنامه‌ای به‌صورت زوجی از لحاظ تأثیرپذیری و تأثیرگذاری بر یکدیگر مابین گروهی خبره توزیع گردیده است. روایی پرسشنامه نیز از طریق روایی صوری و محتوایی توسط پنج تن از خبرگان که در تحقیق مشارکت داشتند مورد تأیید قرار گرفت. یافته‌ها نشان دادند در بررسی روابط مؤلفه‌های تحقیق، مؤلفه‌های "شایستگی مدیریتی" در سطح اول و "شایستگی روان‌شناختی و شایستگی اجتماعی" در سطح دوم قرار گرفته‌اند که نشان‌دهنده تأثیرپذیری بالای این سه متغیر است. همچنین مؤلفه‌های "شایستگی دانشی و شایستگی جسمانی و شایستگی زمینه‌ای" در سطح سوم قرار گرفتند که به‌عنوان تأثیرگذارترین مؤلفه‌های شایستگی‌های حرفه‌ای داوران لیگ برتر فوتبال ایران بودند. در نهایت با استفاده از تکنیک MICMAC متغیرها برحسب قدرت هدایت و وابستگی مورد تحلیل قرار گرفتند.

واژه‌های کلیدی

داوران، سطح‌بندی، شایستگی‌های حرفه‌ای، لیگ برتر فوتبال، مدل‌سازی ساختاری تفسیری.

مقدمه

امروزه ورزش دارای جایگاه خاصی در بین جوامع است. کشورها با صرف هزینه‌های زیاد و افراد با تحمل سختی‌ها و تلاش فراوان سعی می‌کنند سکوه‌های افتخار ورزش را به دست آورند. همچنین برگزاری مسابقات و میزبانی تورنمنت‌های بزرگ ورزشی به شکلی باشکوه افتخار بزرگی برای کشورها محسوب می‌شود (۲۳). در ورزش اهمیت منابع انسانی بیش از دیگر زمینه‌ها نمود پیدا می‌کند؛ زیرا این افراد هستند که در دنیای ورزش نقش‌آفرینی می‌کنند. از جمله این منابع انسانی، در ورزش داوران رقابت‌های ورزشی هستند (۱۷). داوران نماینده فدراسیون در میدان رقابت محسوب می‌شوند و دشوارترین وظایف ورزشی را بر عهده دارند. قضاوت خوب و عادلانه یک داور باعث می‌شود تا همگان (ورزشکاران، مربیان، تماشاگران و غیره) به تمجید از نهاد برگزارکننده رقابت بپردازند (۵).

داوران بعد از مربیان و بازیکنان، رکن سوم مسابقات ورزشی را تشکیل می‌دهند که درعین حال، دشوارترین وظایف ورزشی را بر عهده دارند. چون قضاوت خوب سبب تسهیل در برگزاری رویداد ورزشی می‌شود و در این صورت مهارت‌های بازیکنان و تاکتیک‌های تیم نتیجه مسابقه را تعیین می‌کند (۸). همچنین قضاوت ضعیف از ارزش رویداد می‌کاهد و لذت بازیکنان، مربیان و تماشاگران را کاهش می‌دهد. البته اگر آن‌ها اشتباه کنند اغلب مورد بازخواست افکار عمومی قرار می‌گیرند و برعکس، وقتی مسابقه روند طبیعی خود را طی می‌کند، داوران کمتر مورد توجه عمومی قرار می‌گیرند (۶). لذا قضاوت و داوری در ورزش به دلیل ماهیت و روح مبارزه‌طلبی ورزش، شغلی چالش‌برانگیز و پرهیجان است. داوری از جنجالی‌ترین بحث‌های فوتبال ایران و جهان است که با موانع و مشکلات متعددی روبرو

است. امروزه روزنامه‌های ورزشی اشتباهات داوران فوتبال را تیتتر کرده و از آن به‌عنوان فاجعه قلمداد می‌کنند. به برخی از داوران فوتبال، برچسب رشوه‌گری و حمایت از تیم خاصی زده می‌شود. همه این موارد حاکی از توجه مردم و رسانه‌ها به داوری فوتبال است (۲۲). فوتبال حرفه‌ای امروزی با افزایش سرعت بازی و پیچیدگی همراه است (۲۴). لذا ایجاب می‌کند که داوران فوتبال نیز مهارت خود را بهبود داده تا همگام با بازیکنان در موقعیت‌های مختلف بازی عکس‌العمل‌های مناسب از خود نشان دهند (۱).

پارپا و میچلیدز^۱ (۲۰۲۲) در پژوهش خود نشان دادند که داوری فوتبال یک کار چالش‌برانگیز است که مستلزم پرداختن به نیازهای فیزیکی، فیزیولوژیکی و شناختی بالایی است (۲۵). استرادا و همکاران^۲ (۲۰۲۲) در تحقیق خود بر اهمیت آموزش متغیرهای روان‌شناختی برای ارتقای عملکرد بهتر و نیاز به ارتقای برنامه‌های آموزشی برای مدیریت کارآمد هیجانی و پیشگیری از سندرم ناشی از خستگی که بر سلامت داوران تأثیر می‌گذارد، تأکید کردند (۲۶). پلوساز و فیرک و چکوفسکی^۳ (۲۰۲۰) در پژوهش خود نشان دادند که زبان بدن، آمادگی جسمانی، نوع صحبت کردن، خندیدن، ظاهر و استیل داور بر کیفیت تعاملات داور تأثیر مثبت و معنادار دارد (۲۱). آراگانوپینا^۴ و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهش خود مؤلفه‌های اساسی عملکرد عالی داوران را سه شاخص آمادگی فردی، آمادگی برای مسابقه و مدیریت بازی برشمردند (۱۵). رودزیتیس و کالجس و لایسس^۵ (۲۰۱۴) در پژوهش خود نشان دادند که انتخاب زمان عکس‌العمل، آمادگی بدنی، کیفیت تصمیمات، زمان عکس‌العمل، ضریب هوشی، آمادگی روان‌شناختی و توانایی حفظ تمرکز از مهم‌ترین ویژگی‌های داوران بازی‌های ورزشی می‌باشند (۲۲).

4 .Aragão e Pina

5 . Rudzitis, Kalejs & Licis

1 . Parpa & Michaelides

2 . Estrada et al

3 . Ploszaj, Firek & Czechowski

دارد، که با ویژگی‌هایی نظیر آمادگی کافی روان‌شناختی، تخصص و کیفیت بالای قضاوت و همچنین برخورد صحیح و مطلوب با تمام شرکت‌کنندگان محقق می‌شود (۹). در چنین شرایطی، داوران برای تحت کنترل درآوردن جزئیات اتفاقات در زمین در طول مسابقات به مهارت‌های دیداری عالی نیاز دارند. آن‌ها همچنین برای پیش‌بینی اتفاقات بازی، نیاز به مهارت‌های شناختی دارند، می‌دانند که کدام اقدامات را باید تماشا کنند و تصمیمات سریع و مناسبی اتخاذ کنند (۱۱). این مهارت‌ها باید در داوران نیز مورد بررسی قرار گیرد تا ارزیابی شود که آیا آن‌ها این نقش‌های پیچیده را در این کار ایفا می‌کنند یا خیر (۱۹). بنابراین تمرکز بر داوران مخصوصاً در ورزش فوتبال، به‌عنوان یکی از منابع مهم نیروی انسانی فدراسیون در زمینه برگزاری مسابقات و توجه به ویژگی‌هایی که در این شغل وجود دارد به‌منظور طراحی مجدد شغل داوری فوتبال، ضروری به نظر می‌رسد. لذا مسئله اصلی تحقیق این است که سطح‌بندی شایستگی‌های مطلوب داوران لیگ برتر فوتبال ایران چگونه است؟

روش‌شناسی پژوهش

این تحقیق بر اساس هدف از نوع تحقیقات کاربردی و بر اساس ماهیت و روش انجام کار از نوع تحقیقات توصیفی است. برای گردآوری داده‌ها جهت شناسایی مؤلفه‌ها از پرسشنامه محقق ساخته که دارای ۶ مؤلفه و ۷۱ گویه بود استفاده شد. جامعه آماری تحقیق در بخش خبرگان شامل ۱۳ نفر از داوران و کارشناسان که شامل کارشناسان فوتبال و کارشناسان داوری و همچنین اعضای هیئت‌علمی نیز شامل کسانی که در زمینه شایستگی داوران فوتبال تحقیق‌هایی انجام داده‌اند بود که به‌صورت هدفمند انتخاب شدند. جهت سطح‌بندی مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال

پترسون لیدبوم و پریکس^۱ (۲۰۱۰) در پژوهش خود نشان دادند که فشارهای اجتماعی ناشی از حضور تماشاچیان بر رفتار داوران فوتبال ایتالیا تأثیر دارد، به‌طوری‌که هنگام مملو بودن ورزشگاه از تماشاچی، به نسبت زمانی که ورزشگاه خالی بوده، داوران تنبیهات سخت‌تری را علیه بازیکنان به کار برده‌اند (۲۰). همچنین دهمن (۲۰۰۵) در پژوهش تجربی خود دریافت، هیجانانگیز، زیاد مسابقه، رفتار تماشاچیان و علاقه به تیم خانگی، تصمیمات داوران را طی مسابقات تحت تأثیر قرار داده است. شواهد نشان می‌دهند که داوران فوتبال به‌منظور قضاوت کم‌اشتباه نه‌تنها در طول هفته بلکه در طول فصل از نظر آمادگی جسمانی باید در شرایط خوب و یکنواختی باشند، در غیر این صورت دچار دهیدراسیون (کم‌آبی) می‌شوند و در نهایت بر عملکرد ذهنی و جسمی آن‌ها تأثیر می‌گذارد (۱۶). رضانی‌نژاد و لقمانی و پورسلطانی (۱۳۹۳) در پژوهش خود نشان دادند آنچه داوران فوتبال را راغب به ادامه حضور در این حرفه می‌کند، علی‌رغم تمامی فشارها و تنش‌های موجود، ویژگی شغلی اهمیت وظیفه و تنوع مهارت است. شاید در دنیای امروزی، داوری فوتبال برای داوران به دلیل مسائل جانبی، شغل مهمی محسوب نشود، اما صرف‌نظر از مسائل و مشکلات داوری فوتبال، باید این حرفه را همانند مربیگری و بازیکنی به‌مثابه یک شغل در نظر گرفت و ماهیت این شغل را بررسی کرد. چراکه در این شغل، داوران فوتبال در طول هفته و همین‌طور در طول فصل مسابقات و در زمین مسابقه با مسائل متعددی دست‌وپنجه نرم می‌کنند (۶).

بررسی ادبیات و مباحث مرتبط با داوری به‌ویژه در حوزه ورزش نشان می‌دهد داوری از ابعاد مختلفی برخوردار است که مهم‌ترین آن‌ها بُعد قانونی، اجتماعی، اخلاقی، روانی و اقتصادی است (۲). ورزش حرفه‌ای نیاز به داوری حرفه‌ای

استفاده از تکنیک MICMAC متغیرها برحسب قدرت هدایت و وابستگی مورد تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌های پژوهش

نتایج جدول (۱) ویژگی‌های جمعیت‌شناختی افراد شرکت‌کننده برای سطح‌بندی مؤلفه‌های شایستگی‌های حرفه‌ای داوران لیگ برتر فوتبال ایران را نشان می‌دهد.

از تکنیک مدل‌سازی ساختاری تفسیری (ISM) به کمک نرم‌افزار MATLAB استفاده شد. به همین منظور در این پژوهش، از سیستم قضاوت خبرگان استفاده شد و پرسشنامه‌ای به صورت زوجی از لحاظ تأثیرپذیری و تأثیرگذاری بر یکدیگر مابین گروهی خبره توزیع گردید. روایی پرسشنامه نیز از طریق روایی صوری و محتوایی توسط پنج تن از خبرگان که در تحقیق مشارکت داشتند مورد تأیید قرار گرفت مورد تأیید قرار گرفت در نهایت با

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی افراد شرکت‌کننده

درصد	فراوانی		
۶۹/۲	۹	مرد	جنسیت
۳۰/۸	۴	زن	
۳۸/۴	۵	۳۰ تا ۴۰ سال	سن
۳۸/۴	۵	۴۱ تا ۵۰ سال	
۲۳/۲	۳	بیشتر از ۵۰ سال	
۱۵/۴	۲	لیسانس	تحصیلات
۴۶/۲	۶	فوق لیسانس	
۳۸/۴	۵	دکتری	

باشد در آن خانه عدد صفر و در خانه قرینه عدد ۱ گذاشته می‌شود. اگر نماد خانه ij حرف X باشد در آن خانه عدد ۱ و در خانه قرینه نیز عدد ۱ گذاشته می‌شود. اگر نماد خانه ij حرف O باشد در آن خانه عدد صفر و در خانه قرینه نیز عدد صفر گذاشته می‌شود.

مدل‌سازی ساختاری تفسیری ISM

در این قسمت برای تحلیل داده‌های پرسشنامه مدل‌سازی ساختاری تفسیری که برخاسته از نظر ۱۳ خبره بود از نرم‌افزار MATLAB استفاده شد. جهت شروع فرآیند تجزیه و تحلیل داده‌ها بر مبنای تکنیک ISM، یک ماتریس ۶ در ۶ شامل مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال در قالب فرم پرسشنامه در اختیار خبرگان قرار داده شد که آن‌ها بر اساس اصول تکنیک ISM این ماتریس را تکمیل نمودند. از خبرگان دانشگاهی و نخبگان خواسته شد تا نظر خود را در رابطه با روابط دوجه‌دوی میان این مؤلفه‌ها بیان نمایند.

با تبدیل نمادهای ماتریس SSIM به اعداد صفر و یک ماتریس دستیابی اولیه به دست می‌آید بدین صورت که اگر نماد خانه ij حرف V باشد در آن خانه عدد ۱ و در خانه قرینه عدد صفر گذاشته می‌شود. اگر نماد خانه ij حرف A

جدول ۲. ماتریس دسترسی اولیه مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال

عامل i	عامل j					
	روان‌شناختی	مدیریتی	دانشی	اجتماعی	جسمانی	زمینه‌ای
شایستگی روان‌شناختی	۱	۱	۰	۱	۰	۰
شایستگی مدیریتی	۰	۱	۰	۰	۰	۰
شایستگی دانشی	۰	۱	۰	۰	۱	۱
شایستگی اجتماعی	۱	۱	۰	۰	۰	۰
شایستگی جسمانی	۱	۱	۰	۱	۱	۱
شایستگی زمینه‌ای	۱	۱	۱	۰	۱	۱

داشته باشد خانه‌هایی که با علامت * مشخص شده‌اند، نشان می‌دهند که در ماتریس دسترسی اولیه صفر بوده و پس از سازگاری عدد یک گرفته‌اند جدول (۳).

ماتریس دستیابی اولیه جدول (۲) باید این قانون بررسی شود که اگر $i, k=1 \rightarrow j, k=1$, $i, j=1$. یعنی اگر معیار A با معیار B رابطه داشته باشد و معیار B نیز با معیار C رابطه داشته باشد آنگاه معیار A نیز باید با C رابطه

جدول ۳. ماتریس دسترسی سازگار شده

عامل i	عامل j					
	روان‌شناختی	مدیریتی	دانشی	اجتماعی	جسمانی	زمینه‌ای
شایستگی روان‌شناختی	۱	۱	۰	۱	۰	۰
شایستگی مدیریتی	۰	۱	۰	۰	۰	۰
شایستگی دانشی	*۱	۱	۱	*۱	۱	۱
شایستگی اجتماعی	۱	۱	۰	۱	۰	۰
شایستگی جسمانی	۱	۱	*۱	۱	۱	۱
شایستگی زمینه‌ای	۱	۱	۱	*۱	۱	۱

استفاده کرد (یعنی ماتریس دسترسی اولیه A ، n بار در خودش ضرب می‌شود تا پایدار شود) جدول (۴).

$$A^{n-1}=A^n$$

$$SSIM=Boolean(A^{n-1}=A^n)$$

که SSIM ، ماتریس خود تعاملی ساختاری است.

بعد از محاسبه ماتریس دسترسی اولیه، ماتریس دسترسی نهایی^۱ برای ابعاد با در نظر گرفتن رابطه تسری به دست می‌آید تا ماتریس دستیابی اولیه سازگار شود. برای محاسبه تراوایی از ضرب بولی ماتریس‌ها به نحو زیر می‌توان

جدول ۴. ماتریس دستیابی نهایی مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال

عامل i	عامل j					
	روان‌شناختی	مدیریتی	دانشی	اجتماعی	جسمانی	زمینه‌ای
شایستگی روان‌شناختی	۱	۱	۰	۱	۰	۰
شایستگی مدیریتی	۰	۱	۰	۰	۰	۰
شایستگی دانشی	۱	۱	۱	۱	۱	۱
شایستگی اجتماعی	۱	۱	۰	۱	۰	۰
شایستگی جسمانی	۱	۱	۱	۱	۱	۱
شایستگی زمینه‌ای	۱	۱	۱	۱	۱	۱

ماتریس دستیابی نهایی از لحاظ سازگاری مورد بررسی قرار گرفت و مشکلی از این لحاظ مشاهده نشد. در نهایت ستون قدرت نفوذ از جمع سطری و ستون وابستگی از جمع

جدول ۵. ماتریس قدرت نفوذ-وابستگی

رتبه	قدرت نفوذ	مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال						عامل i
		زمینه‌ای	جسمانی	اجتماعی	دانشی	مدیریتی	روان‌شناختی	
دو	۳	۰	۰	۱	۰	۱	۱	شایستگی روان‌شناختی
سه	۱	۰	۰	۰	۰	۱	۰	شایستگی مدیریتی
یک	۶	۱	۱	۱	۱	۱	۱	شایستگی دانشی
دو	۳	۰	۰	۱	۰	۱	۱	شایستگی اجتماعی
یک	۶	۱	۱	۱	۱	۱	۱	شایستگی جسمانی
یک	۶	۱	۱	۱	۱	۱	۱	شایستگی زمینه‌ای
		۳	۳	۵	۳	۶	۵	وابستگی
		سه	سه	دو	سه	یک	دو	رتبه

سطح‌بندی ابعاد توسط نرم‌افزار MATLAB به شرح

زیر در جدول (۶) گزارش شده است:

جدول ۶. سطح‌بندی مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال

سطح اول	سطح دوم	سطح سوم
۲	[۱و۴]	[۳و۵و۶]

برای تعیین سطح هر یک از عوامل می‌بایست مجموعه

عوامل خروجی، ورودی و مشترک آن‌ها مشخص شود. به

همین منظور جدول سطح‌بندی طراحی می‌گردد جدول (۷).

جدول ۷. سطح‌بندی مؤلفه‌های مؤثر بر شایستگی داوران فوتبال (سطح یک)

سطح	ورودی	خروجی	سطح‌بندی مؤلفه‌های مؤثر بر شایستگی داوران فوتبال (سطح یک)						
			۶	۵	۴	۳	۲	۱	
۱	۴و۱	۴و۲و۱	۰	۰	۱	۰	۱	۱	شایستگی روان‌شناختی
۲	۱	۱و۲و۳و۴و۵و۶	۰	۰	۰	۰	۱	۰	شایستگی مدیریتی
۳	۳و۵و۶	۱و۲و۳و۴و۵و۶	۱	۱	۱	۱	۱	۱	شایستگی دانشی
۴	۴	۴و۲و۱	۰	۰	۱	۰	۱	۱	شایستگی اجتماعی
۵	۳و۵و۶	۱و۲و۳و۴و۵و۶	۱	۱	۱	۱	۱	۱	شایستگی جسمانی
۶	۳و۵و۶	۱و۲و۳و۴و۵و۶	۱	۱	۱	۱	۱	۱	شایستگی زمینه‌ای

یعنی این مؤلفه تأثیر چندانی بر سایر مؤلفه‌ها ندارد. با حذف این مؤلفه و حذف شماره آن از مجموعه‌ها می‌توان مؤلفه‌های سطح دوم را شناسایی نمود.

همان‌گونه که در جدول (۷) مشاهده می‌شود مجموعه خروجی و مجموعه مشترک مؤلفه دوم یعنی شایستگی مدیریتی یکسان هستند. لذا این مؤلفه در سطح یک مؤلفه‌های مؤثر بر شایستگی داوران فوتبال قرار می‌گیرد.

جدول ۸. سطح‌بندی مؤلفه‌های مؤثر بر شایستگی داوران فوتبال (سطح دوم)

سطح	ورودی	خروجی	۶	۵	۴	۳	۱	
			زمینه‌ای	جسمانی	اجتماعی	دانشی	روان‌شناختی	
۴۰۱	۶۰۳ و ۴۰۵ و ۶	۴۰۱	۰	۰	۱	۰	۱	شایستگی روان‌شناختی
۶۰۳ و ۵	۶۰۳ و ۵	۶۰۳ و ۴۰۵ و ۶	۱	۱	۱	۱	۱	شایستگی دانشی
۴۰۱	۶۰۳ و ۴۰۵ و ۶	۴۰۱	۰	۰	۱	۰	۱	شایستگی اجتماعی
۶۰۳ و ۵	۶۰۳ و ۵	۶۰۳ و ۴۰۵ و ۶	۱	۱	۱	۱	۱	شایستگی جسمانی
۶۰۳ و ۵	۶۰۳ و ۵	۶۰۳ و ۴۰۵ و ۶	۱	۱	۱	۱	۱	شایستگی زمینه‌ای

مؤلفه‌های مؤثر بر شایستگی داوران فوتبال قرار می‌گیرند. پس از حذف مؤلفه‌های سطح دوم و شماره‌های آن مؤلفه‌ها از مجموعه‌ها می‌توان عوامل سطح سه را مشخص کرد.

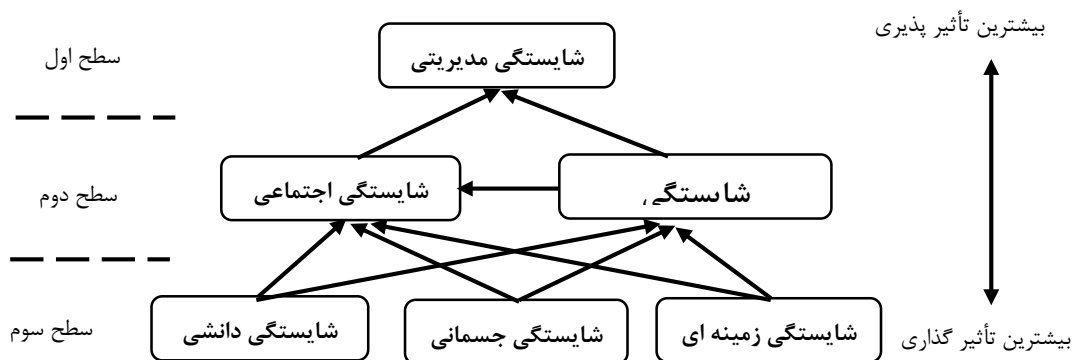
همان‌گونه که در جدول (۸) مشاهده می‌شود مجموعه خروجی و مجموعه مشترک مؤلفه‌های اول و چهارم یعنی شایستگی روان‌شناختی و شایستگی اجتماعی یکسان هستند. لذا این مؤلفه‌ها در سطح دوم

جدول ۹. سطح‌بندی مؤلفه‌های مؤثر بر شایستگی داوران فوتبال (سطح سوم)

سطح	ورودی	خروجی	۶	۵	۳	
			زمینه‌ای	جسمانی	دانشی	
۶۰۳ و ۵	۶۰۳ و ۵	۶۰۳ و ۵	۱	۱	۱	شایستگی دانشی
۶۰۳ و ۵	۶۰۳ و ۵	۶۰۳ و ۵	۱	۱	۱	شایستگی جسمانی
۶۰۳ و ۵	۶۰۳ و ۵	۶۰۳ و ۵	۱	۱	۱	شایستگی زمینه‌ای

مؤلفه‌های مؤثر بر شایستگی داوران فوتبال قرار می‌گیرند. در این مرحله بر اساس سطوح مختل مؤلفه‌ها، آن‌ها را بر اساس اولویت به‌دست‌آمده از بالا به پائین ترسیم می‌کنیم شکل (۱).

همان‌گونه که در جدول (۹) مشاهده می‌شود مجموعه خروجی و مجموعه مشترک مؤلفه‌های سوم، پنجم و ششم یعنی شایستگی دانشی، شایستگی جسمانی و شایستگی زمینه‌ای یکسان هستند. لذا این مؤلفه‌ها در سطح سوم

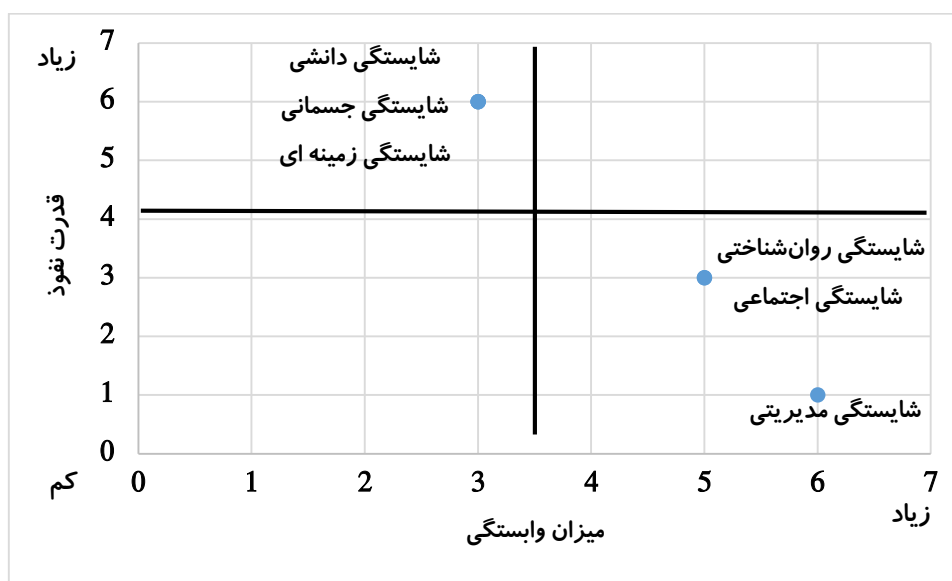
شکل ۱. مدل ساختاری تفسیری مؤلفه‌های شایستگی داوران فوتبال

با توجه به خروجی نرم‌افزار MATLAB، آزمون

MICMAC به صورت زیر هست. جدول (۱۰).

جدول ۱۰. قدرت نفوذ و میزان وابستگی (نمودار MICMAC)

عوامل	شایستگی روان‌شناختی	شایستگی مدیریتی	شایستگی دانشی	شایستگی اجتماعی	شایستگی جسمانی	شایستگی زمینه‌ای
قدرت نفوذ	۳	۱	۶	۳	۶	۶
میزان وابستگی	۵	۶	۳	۵	۳	۳

نمودار ۱. قدرت نفوذ و میزان وابستگی (نمودار MICMAC)

دسته دوم نیز شامل "متغیرهای وابسته" است که نیروی نفوذ ضعیفی دارند، باین وجود از نیروی وابستگی بالاتری نسبت به سایر مؤلفه‌ها برخوردارند (مؤلفه شایستگی روان‌شناختی و شایستگی اجتماعی).

با توجه به نتایج آزمون MICMAC و نمودار (۱) دسته اول شامل "متغیرهای وابسته" است که نیروی نفوذ ضعیفی دارند، باین وجود از نیروی وابستگی بالاتری نسبت به سایر مؤلفه‌ها برخوردارند (مؤلفه شایستگی مدیریتی).

(۱۳۹۵) (۳) و آراگائوپینا و همکاران، (۲۰۱۹) (۱۵) همسو است.

نتایج دیگر این تحقیق حاکی از آن بود که شایستگی‌های روان‌شناختی نیز از شاخص‌های حرفه‌ای داوران لیگ برتر فوتبال ایران بود. عوامل روان‌شناختی مجموعه‌ای از ویژگی‌های رفتاری افراد است که بر شایستگی و بهره‌وری تأثیر می‌گذارند. این بدان مفهوم است که هرچقدر داوران لیگ برتر فوتبال ایران بتوانند برای قضاوت در لیگ برتر فوتبال ایران از سازه‌های روان‌شناختی مثبت‌تر بهره ببرند و به‌عبارتی دیگر بتوانند از مکانیسم‌های روان‌شناختی برای کاهش و از بین بردن عوامل مخرب روان‌شناختی به‌خوبی بهره گیرند و جنبه‌های مثبت روان‌شناختی را در رفتارهایشان بیشتر مشارکت دهند می‌توانند با حفظ تمرکز و اعتمادبه‌نفس در طول قضاوت و در شرایط متنوع مسابقات به‌خوبی از عهده شرایط برآیند و بتوانند با خودکنترلی بهتر در تصمیم‌گیری‌ها موفق‌تر عمل کنند. یافته‌های این بخش از پژوهش با نتایج تحقیقات رنجبر و همکاران، (۱۳۹۲) و آراگائوپینا و همکاران، (۲۰۱۹) (۱۵) و رودزیست و همکاران، (۲۰۱۴) (۲۲) همسو است.

نتایج دیگر نشان داد که شایستگی‌های جسمانی نیز از مهم‌ترین شاخص‌های شایستگی حرفه‌ای داوران لیگ برتر فوتبال ایران است. که دارای بیشترین تأثیرگذاری نسبت به سایر مؤلفه‌ها است. داوران علاوه بر آمادگی جسمانی به ویژگی‌های جسمانی مطلوبی هم نیاز دارند. این بدان مفهوم است که داشت استیل بدنی جذاب، توانایی فیزیکی و جسمانی داور، داشتن تناسب‌اندام و خوشایند و چشم‌نواز بودن ظاهر جسمانی داور می‌تواند در ایجاد جو مثبت نسبت به قضاوت داور و درک مثبت‌تر از سوی تماشاگران و بازیکنان مؤثر باشد. درواقع داشتن استیل و

دسته سوم نیز شامل "متغیرهای مستقل" است که نیروی نفوذ قوی دارند، اما نیروی وابستگی آن‌ها ضعیف است، که درواقع متغیرهای کلیدی هستند و با ایجاد تغییر در آن‌ها می‌توان بر بقیه متغیرها تأثیر گذاشت. (مؤلفه شایستگی دانشی و شایستگی جسمانی و شایستگی زمینه‌ای).

بحث و نتیجه‌گیری

هدف کلی پژوهش حاضر سطح‌بندی شایستگی‌های حرفه‌ای داوران لیگ برتر فوتبال ایران بود. یافته‌های نشان داد که یکی از شاخصه‌های الگوی شایستگی حرفه‌ای داوران فوتبال لیگ برتر شایستگی‌های مدیریتی آن‌ها است که بیشترین تأثیرپذیری را نسبت به سایر مؤلفه‌ها دارا است. بر این اساس می‌توان چنین ادعان داشت که داوران حاضر در لیگ برتر فوتبال ایران وقتی بتوانند از مهارت‌هایی نظیر قاطعیت، شجاعت، مهارت‌های ارتباطی مؤثر، بهبود کار تیمی در حین قضاوت بهره ببرند، شایستگی‌های مدیریتی آن‌ها بهبود می‌یابد. یافته‌های این بخش با نتایج تحقیق آراگائوپینا و همکاران، (۲۰۱۹) (۱۵) و هانان و همکاران، (۲۰۱۶) (۱۸) همسو است.

یافته‌های دیگر این تحقیق نشان داد که شایستگی‌های اجتماعی از دیگر شاخص‌های اصلی شایستگی داوران لیگ برتر فوتبال ایران است. لذا داوران فعال در لیگ برتر فوتبال ایران به‌منظور حضور فعال و بهتر و همچنین بهبود عملکرد و ارائه قضاوت‌های مطلوب و با حداقل خطا بایستی بتوانند در حوزه اجتماعی از ویژگی‌های منحصربه‌فردی بهره گیرند. همچنین به‌منظور درک و شناخت رفتارها و هنجارهای هواداران و بازیکنان مناطق و اقلیم‌های مختلف بایستی با فرهنگ آن‌ها آشنایی داشته باشند و در این زمینه بتواند اطلاعاتی را کسب کند. یافته‌های این بخش با نتایج تحقیق بروجردی و همکاران،

بنابراین، با توجه به شایستگی‌های جامعه‌شناختی شناسایی‌شده برای داوران لیگ برتر فوتبال ایران پیشنهاد می‌شود داوران حاضر در لیگ برتر فوتبال ایران از طریق مطالعه و حضور در دوره‌های تخصصی مهارت‌های اجتماعی درصدد بهبود شایستگی‌های جامعه‌شناختی برآیند. همچنین، پیشنهاد می‌شود کمیته داوران و دپارتمان داوری فدراسیون فوتبال حاضر مدیریت بازی را به‌عنوان یکی از مهم‌ترین شاخص‌های ارزیابی عملکرد در انتهای فصل موردبررسی و بر اساس آن داوران را برای بازی‌های مهم فصل انتخاب کنند. علاوه‌براین، برگزاری دوره‌های دانش‌افزایی، سمینارها، کتابچه‌ها، جزوات و سی‌دی‌های آموزشی و سمینارها با محوریت بهبود مهارت‌های روان‌شناختی موردنیاز داوران پیشنهاد می‌شود. توصیه می‌شود کمیته داوران و دپارتمان داوری فدراسیون فوتبال به‌منظور استعدادیابی داوران و همچنین ارتقاء داوران به مدارج بالاتر شایستگی‌های جسمانی و ازجمله استیل و ظاهر جسمانی داوران را به‌عنوان یکی از شاخص‌های مهم داوری مدنظر قرار دهند. با توجه به شایستگی‌های زمینه‌ای شناسایی‌شده برای داوران لیگ برتر فوتبال ایران پیشنهاد می‌شود کمیته داوران و دپارتمان داوری فدراسیون فوتبال در انتخاب داوران برای لیست بین‌المللی شایستگی‌های زمینه‌ای را به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های انتخاب داوران مدنظر قرار دهند. پیشنهاد می‌شود کمیته داوران و دپارتمان داوری فدراسیون فوتبال از طریق تشکیل کارگروه آنالیز عملکرد داوران به‌صورت هفته‌ای عملکرد فنی داوران را تجزیه و تحلیل کنند. پیشنهاد می‌شود کمیته داوران و دپارتمان داوری فدراسیون فوتبال ارائه مدارک دوره‌های تخصصی ازجمله دوره‌های آموزش کامپیوتر و گواهی شرکت در همایش‌های اجتماعی و فرهنگی جهت بهبود شایستگی‌های دانشی داوران برای قضاوت در ابتدای فصل اجباری نماید.

ظاهر جذاب داوران منجر به منحصربه‌فرد بودن داور می‌شود و این امر می‌تواند در ایجاد یک جایگاه مطلوب و بهبود اعتمادبه‌نفس داوران مؤثر باشد. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج تحقیق آراگانوپینا و همکاران، (۲۰۱۹)(۱۵)، پلوساژ و همکاران، (۲۰۲۰)(۲۱) و رودزیست و همکاران، (۲۰۱۴)(۲۲) همسو است.

یافته‌های دیگر این تحقیق نشان داد که شایستگی‌های زمینه‌ای بر شایستگی حرفه‌ای داوران لیگ برتر فوتبال ایران مؤثر است که دارای تأثیرگذاری زیاد است. این بدان مفهوم است که وقتی داوران از یک سری ویژگی‌های ذاتی ازجمله ضریب هوشی بالا، علاقه‌مندی و پتانسیل و استعداد داوری برخوردار باشند و بتوانند این استعدادها و ویژگی‌های ذاتی را با برخی ویژگی‌های اکتسابی ازجمله دانستن زبان بین‌المللی، داشتن سابقه فوتبالی و برند شدن در داوری بهبود بخشند. علاوه بر این به نظر می‌رسد شایستگی‌های زمینه‌ای در سنین پایین می‌تواند در استعدادیابی داوران و همچنین چینه‌ش داوران بر اساس شرایط مسابقه نقش بسیار چشمگیری را ایفا کند. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج تحقیق فتاح پور مرنیدی و همکاران، (۱۳۹۵)(۱۰) و هانان و همکاران، (۲۰۱۱)(۱۸) همسو است. یافته‌های دیگر نشان داد که شایستگی‌های دانشی از شاخص‌های اساسی شایستگی‌های داوران لیگ برتر فوتبال ایران محسوب می‌شود. شایستگی‌های دانشی در واقع میزان اطلاعات و آگاهی و دانشی است که داوران بایستی از سایر رشته‌ها و عوامل مؤثر بر قضاوت و داوری دارند که می‌تواند این دانش در دو حوزه عمومی و مرتبط با عوامل جامعه‌شناختی، تحصیلات عالی و آشنایی با تکنولوژیکی باشد. یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج تحقیق آراگانوپینا و همکاران، (۲۰۱۹)(۱۵)، نقوی و همکاران، (۱۳۹۸)(۱۲) و جوادی فرد و همکاران، (۱۴۰۰)(۴) همسو است.

منابع و مآخذ

۱. امانی، فرزانه؛ منادی، مرتضی و اخوان تفتی، مهناز. (۱۳۹۷). بررسی اثربخشی برنامه مداخله‌ای مبتنی بر موفقیت بر ارتقای شایستگی اجتماعی و پیشرفت تحصیلی در نوجوانان دختر شهرستان مشهد. نشریه علمی آموزش و ارزشیابی (فصلنامه)، ۱۱(۴۳)، ۹۱-۶۹.
۲. ایزدی، بهزاد؛ ابراهیمی، فرهاد و محمودیان، عابد. (۱۳۹۸). نقش رویکردهای شناختی در مقابله با استرس در داوران فوتبال. مطالعات روانشناسی ورزشی، ۸(۲۹)، ۲۰۲-۱۸۵.
۳. بروجردی، مهدخت؛ فرقانی، محمدمهدی و رنجبر، محبوبه. (۱۳۹۵). الگوی شایستگی مدیران روابط عمومی با بهره‌مندی از رویکردهای نظری علم مدیریت و علم ارتباطات. فصلنامه مطالعات میان‌رشته‌ای در علوم انسانی، ۹(۱)، ۱۴۶-۱۲۹.
۴. جوادی فرد، فاطمه؛ امیرکبیری، علیرضا و دهگان، محمود. (۱۴۰۰). طراحی و تبیین مدل شایستگی مدیران شهرداری تهران. فصلنامه مطالعات منابع انسانی، ۱۱(۱)، ۲۶-۱.
۵. رفیعی، امید؛ علی دوست قهفرخی، ابراهیم و جعفری حجبین، افسر. (۱۳۹۷). عوامل بازدارنده مؤثر بر نحوه قضاوت داوران فوتبال ایران. پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، ۱۴(۲۷)، ۱۶۶-۱۵۵.
۶. رضائی‌نژاد، رحیم؛ لقمانی، محسن؛ پورسلطانی، حسین (۱۳۹۳). مقایسه ویژگی‌های شغلی داوران فوتبال ایران. پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۲(۴)، ۶۶-۵۵.
۷. رنجبر، منصور؛ خائف الهی، احمد؛ دانایی فرد، حسن و فانی، علی اصغر. (۱۳۹۲). ارزیابی الگوی شایستگی‌های مدیران بخش سلامت: رویکرد مدل‌سازی معادلات ساختاری. مجله دانشگاه علوم پزشکی مازندران. ۲۳(۱۰۹): ۱۰۴-۱۱۳.
۸. سلطانی بناوندی، احد؛ قربانی قهفرخی، لیلا و رحیمی، امیر حسام. (۱۳۹۹). بررسی عوامل تأثیرگذار بر اشتباهات داوران لیگ یک و لیگ برتر فوتبال ایران. فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش، ۷(۴)، ۵۰-۴۱.
۹. صالحی، حمید و محسنی، مریم. (۱۳۹۶). سطح اضطراب داوران فوتبال ایرانی: نقش خودآگاهی و سبک‌های مقابله. پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. ۷(۱۴): ۲۵-۱۶.
۱۰. فتاح پور مرنودی، مرتضی؛ کاشف، سیدمحمد؛ سیدعامری، میرحسن و شجاع، رضا. (۱۳۹۵). الگوی شایستگی مدیران ادارات کل ورزش و جوانان ایران با رویکرد نظریه داده‌بنیاد. رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی. ۴(۱۵): ۳۸-۲۳.
۱۱. کمالی، فاطمه؛ منوچهری نژاد، محسن و حکاک زاده، مینا. (۱۳۹۹). طراحی الگوی تصمیم‌گیری اخلاقی داوران حرفه‌ای فوتبال ایران. مطالعات روانشناسی ورزشی، ۹(۳۴)، ۲۵۸-۲۳۵.
۱۲. نقوی، محبوبه؛ حسینی، سیدعماد، رضائی نژاد، رحیم و کشکر، سارا. (۱۳۹۸). طراحی مدل شایستگی‌های برند شخصی مربیان ورزش حرفه‌ای ایران. پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. ۱۵(۳۰)، ۳۶۰-۳۴۳.
۱۳. هوشیار، وجیهه و رحیم نیا، فریبرز. (۱۳۹۲). ارائه مدل شایستگی مدیران شعب در سیستم بانکی. فصلنامه مدیریت توسعه و تحول، ۱۳(۱۳۹۲)، ۶۸-۵۵.

14. Ai, K., Oldrich, R., Tan, H., & Xu, P. (2020). Sustainable innovation in football referee training in Czech Republic. *Sustainability*, 12(7), 2821.

15. Aragão e Pina, J., Passos, A. M., Carvalho, H., & Travis Maynard, M. (2019). To be or not to be an excellent football referee: Different experts' viewpoints. *Journal of Sports Sciences*, 37(6), 692-700.
16. Dohmen, T. J. (2005). Social pressure influences decisions of individuals: Evidence from the behavior of football referees. Available at SSRN 725541.
17. Firek, W., Płoszaj, K., & Czechowski, M. (2020). Pedagogical function of referees in youth sport: Assessment of the quality of referee–player interactions in youth soccer. *International journal of environmental research and public health*, 17(3), 905.
18. Hanna, A. S., Ibrahim, M. W., Lotfallah, W., Iskandar, K. A., & Russell, J. S. (2016). Modeling project manager competency: an integrated mathematical approach. *Journal of Construction Engineering and Management*, 142(8), 04016029.
19. Muscella, A., Stefano, E., Di Maglie, A., & Marsigliante, S. (2020). Referees' physical performance over a soccer season. *Sport Sciences for Health*, 16, 765-773.
20. Pettersson-Lidbom, P., & Priks, M. (2010). Behavior under social pressure: Empty Italian stadiums and referee bias. *Economics Letters*, 108(2), 212-214.
21. Płoszaj, K., Firek, W., & Czechowski, M. (2020). The Referee as an Educator: Assessment of the Quality of Referee–Players Interactions in Competitive Youth Handball. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(11), 3988.
22. Rudzitis, A., Kalejs, O., & Licis, R. (2014). Model characterizing sports game referees. In *SHS Web of Conferences* (10).
23. Santos, T. R., Bicalho, C. C. F., Monteiro, A. C. P., Brandão, M. R. F., & Mansur-Alves, M. (2021). Burnout inventory for referees (bir): psychometric properties for Brazilian soccer referees. *Journal of Physical Education*, 32.
24. Slack, L., Butt, J., Maynard, I., & Olusoga, P. (2014). Understanding mental toughness in elite football officiating: perceptions of English Premier League referees. *Sport and exercise psychology review*, 10(1), 4-24.
25. Parpa, K., & Michaelides, M. (2022). Anthropometric, Strength, and Aerobic Fitness of Higher and Lower-Level Soccer Referees. *International Journal of Sports Science*, 12(1), 8-13.
26. Estrada, X., Priego, M., Morente, A. R., & Mora, C. A. (2022). Relationship between emotional intelligence, burnout and health perception in a sample of football Spanish referees. *Retos: nuevas tendencias en educación física, deporte y recreación*, (44), 960-975.

Exploring the factors affecting the professional competencies of the Iranian Premier League referees

Alireza Faghani¹- Farshad Emami^{*2} - Seyed Hossein Alavi³-

Moahammad Hossein Ghorbani⁴

1.PhD Student of Sports Management, Ayatollah Amoli Branch, Islamic Azad University, Amol, Iran 2.Assistant Professor, Department of Sport Management, Ayatollah Amoli Branch, Islamic Azad University, Amol, Iran 3.Assistant Professor, Faculty of Physical Education and Sports Sciences, Technical and Vocational University (TVU), Tehran, Iran 4.Assistant Professor, Physical Education and Sport Science Institute, Iran.

(Received:2021/10/31;Accepted:2022/05/14)

Abstract

The purpose of this study was to investigate the relations of the components of the professional competencies of the Iranian Premier League referees. The statistical population of this study consisted of 13 experts, referees, experts, and faculty members who were targeted. The interpretative structural modeling technique (ISM) was used to level the referees' competence components using MATLAB software. So, in this study, an expert judgment system was used and a couple of questionnaires were distributed in terms of influence and influence on each other. The validity of the questionnaire was also confirmed by the formal and content validity of the 5 experts involved in the research. The findings showed that, the "managerial competence" components are at the first level and the "psychological competence and social competence" are at the second level, indicating the high influence of these three variables. Also, the components of "Knowledge Competence and Physical Competence and Background Competence" were also at the third level, which was the most influential component of the professional competencies of the Iranian Premier League referees. Finally, using the Micmac technique, the variables were analyzed in terms of conductivity and dependence.

Keywords

Interpretative Structural Modeling, Leveling, Premier League, Professional Competencies, Referees.

* Corresponding Author: Email: f.emami2007@yahoo.com ; Tel: +989101526203